

Е.А. Галицкая, учитель

Киевская гимназия № 86 «Консул», Киев

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ СПЕЦИФИКА НОМЕНКЛАТУРЫ ПАРФЮМЕРНО-КОСМЕТИЧЕСКИХ ТОВАРОВ

Статья посвящена проблеме номинации парфюмерно-косметических товаров в структурно-семантическом аспекте. Выделенные названия разделены на моно- и полилексемные. В пределах каждой группы определены основные способы словообразования. Отмечено, что сокращение – общий способ для обеих групп.

Ключевые слова: номинация парфюмерно-косметических товаров, способы словообразования, сокращения.

Galytska E.A., teacher

Gymnasium “Consul” № 86, Kyiv

PERFUME-COSMETIC GOODS NAMING, ITS SPECIFICATION IN STRUCTURAL AND SEMANTIC ASPECT

The article is connected with the problem of naming the perfume-cosmetic goods in structural semantic aspect. All the names selected have been divided into mono- and polylexemic groups. There have been identified basic ways of word forming within each group. Abbreviation is the common way for both groups.

Key words: nomination of perfume-cosmetic goods, ways of word forming, abbreviations.

УДК 811. 161. 2: [398 + 34]

Т. Беценко, доктор філологічних наук, професор

Навчально-науковий інститут філології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Суми

МОВОСВІТ ПРАВОВИХ КОДІВ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

У статті розглянуто монографію Лавриненко С.Т. Мовні знаки концептуалізації правової культури у фольклорному тексті (лінгвокультурологічний аналіз різних жанрів українського фольклору) / С.Т. Лавриненко; за ред. А.К. Мойсієнка. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. – 468 с. Зроблений висновок, що рецензована праця є цілісним самостійним науковим дослідженням лінгвокультурних знаків етноправового досвіду, закодowanego українським народним епосом та лірикою.

Ключові слова: концептуалізація, категоризація, культуроправова інформативність, український фольклор.

© Т. Беценко, 2014

Метою публікації є аналіз монографії Лавриненко С. Т. Мовні знаки концептуалізації правової культури у фольклорному тексті (лінгвокультурологічний аналіз різних жанрів українського фольклору) / С. Т. Лавриненко; за ред. А. К. Мойсієнка. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. – 468 с.

Актуальність рецензованої праці пов'язується з тим, що дослідження способів взаємодії ментальної та вербальної картин світу носіїв етнічної свідомості, спроби осмислення діалектики переходу від світоглядної до мовно-когнітивної парадигми відбивають сучасні потреби гуманітарного пізнання й сприяють розв'язанню важливих завдань лінгвістики XXI століття.

Структура роботи свідчить про те, що С.Т. Лавриненко скрупульозно осмислювала, ретельно добирала, фахово опрацьовувала і логічно komponувала матеріал, щоб якомога повніше й системніше представити суголосся різновекторних філологічних підходів до всебічного осягнення мовного феномену фольклорного тексту. Дослідження складається з п'яти розділів, у послідовному розгортанні яких творяться, мисляться й формуються засади лінгвокультурологічного аналізу елементів правового досвіду, вербалізованого українськими народними казками, думами, піснями та баладами.

У перших двох розділах монографії автор вибудовує ґрунтовну теоретичну базу, спираючись на значний науковий доробок у галузі лінгвокультурології, етнолінгвістики, лінгвофольклористики, когнітивістики. Вписуючись у контекст інтердисциплінарної проблематики сучасного мовознавства, С.Т. Лавриненко обирає пріоритети, пов'язані з концептуалізацією дійсності, герменевтичністю тексту, а також проектує на об'єкт свого дослідження такі базові поняття когнітивної лінгвістики як: «концепт», «концептосфера», «концептуалізація», «категоризація», «вербалізація» та ін., розвиваючи й уточнюючи ці поняття. Дослідниця обґрунтовує і реалізує новий підхід до пізнання правової інформативності народнопоетичного слова, який базується не тільки на теоретичних засадах сучасної лінгвістики, а й на авторському баченні проблеми структурування фольклороправового лінгвоконцептополя [1: 79–80]. Зокрема, в монографії для вивчення правових смислів народного епосу та лірики аргументовано вводиться поняття фольклороправової лінгвокультури [1: 67], визначальними ознаками якої є наявність певної структури; здатність бути конструктивним елементом відповідного поля; наділеність конотативними смислами; тяжіння до актуалізації у свідомості творців і носіїв українського фольклору. Досить послідовно в праці розкрито проблеми вербалізації фольклороправових категорій правосуб'єктності, правосвідомості, правоздатності [1: 191–293, 294–410]. Матеріал дослідження цікавий і надійний. Це – народнопоетичний дискурс відповідної тематики (12 000 текстів) у різножанровому просторі фольклорного мовимислення. Підтвердженням репрезентативності обраного для аналізу матеріалу є всебічне і глибоке висвітлення відтворених українськими казками, думами, піснями, баладами прецедентів сімейного, адміністративного, трудового, військового, кримінального права, вербалізація якого у фольклорному тексті досі вивчена недостатньо. Продуктивним постає апробований у дослідженні новий метод матричного моделювання фольклороправового лінгвоконцептополя, який добре поєднується з іншими методиками й прийомами, ефективними для лінгвістичного вивчення правової інформативності.

Одним із результатів застосування названого методу є виділення у народнопоетичних текстах різних жанрів ядерних фольклороправових лінгвокультурем «злочин» [1: 355],

«кара» [1: 390–394], «суд» [1: 347], «угода» [1: 224–236], «правда» [1: 241], «справедливість» [1: 239], «честь» [1: 283], «гідність» [1: 285] яким притаманна особлива значущість, виразна філософсько-правова конотованість, висока частотність реалізації. Апробований у монографії підхід можна застосовувати як модель для вивчення різних типів художніх концептосфер, а також і для діагностики лінгвоконцептуального континууму української мовної свідомості. Здобутки автора добре представлені як у висновках до кожного з п'яти розділів, так і в загальних висновках, які, до речі, чітко кореспондуються з поставленими метою й завданнями монографії. Рецензована праця є цілісним дослідженням, у якому вперше в українському мовознавстві на базі суміщення різнопланових підходів до осмислення народнопоетичного слова як транслятора квантів етноспецифічного досвіду схарактеризовано параметри фольклороправового лінгвоконцептополя. З нашого погляду, монографія є вагомим внеском у розв'язання сучасних проблем не тільки лінгвокультурології, але й когнітивної лінгвістики, семантики тексту, лінгвоміфопоетики, лінгвофілософії.

У ході вивчення культуроправового поля фольклору автором використовуються оригінальні структурні методи, як-от: 1) опозиційного аналізу, що слугує для виділення різних класів мовних одиниць, визначення таксономії цих одиниць на базі їхньої семантично релевантної розбіжності за однією диференційною ознакою при схожості інших, тобто опозицій, пов'язаних із відтворенням фольклорних уявлень про порядок та способи його порушення; 2) дистрибутивного аналізу, спрямованого на встановлення характеристик і функціональних властивостей мовної одиниці на підставі її оточення (дистрибуції), що сприяє встановленню взаємозв'язків між знаками правосуб'єктності, правосвідомості та правоздатності; 3) компонентного аналізу, орієнтованого на встановлення структури значення мовної одиниці як певним чином організованої сукупності елементарних смислів, що входять до складу конкретних культуроправових маркерів; 4) ланцюжкового аналізу, який передбачає дослідження лінійних синтаксичних структур, представлених ядреними конструкціями і право- та лівобічними поширювачами – багатоконтактними конекціями, членованими на інші елементарні одиниці, які презентують зв'язок між культуроправовими суб'єктами, об'єктами, предикатами, атрибутами й артефактами українського фольклору [1: 111].

Моделювання структур репрезентації знань сфери правової культури, зафіксованих фольклорними текстами, здійснюється з опорою на здобутки теорії фреймів, скриптів, сценаріїв (М. Мінський, Ч. Філлмор, Д. Норманн, Д. Румельхарт, Л. Барсалоу, Р. Шенк й ін.), що забезпечує логіко-семантико-когнітивне представлення елементів культуроправової інформативності народнопоетичного конструкту. Творче застосування стереотипів когнітивної семантики (Дж. Лакофф, Р. Ленекер, Ж. Фоконьє, Л. Талмі, М. Тернер та ін.) дозволяє Лавриненко С.Т. здійснити цілісні схематичні презентації складників культуроправового концептополя українського фольклору [1: 130–187].

Запропонований у монографії підхід може бути застосований для ґрунтовного лінгвокультурологічного опису простих і складних понять (сегментів предметно-орієнтованого досвіду) і концептуальних зв'язків між ними, прямо чи опосередковано відтворених у народнопоетичному масиві.

Серед недоліків роботи можна відзначити дещо надмірне використання термінів, окремі стилістичні вади, поодинокі технічні недогляди.

Перспективи вивчення мовних знаків фольклороправової інформативності пов'язуємо з укладанням словника відповідних лінгвокультурам.

Підсумовуючи, зазначимо, що монографія С.Т. Лавриненко вражає широтою й багатоплановістю наукової проблематики: у ній розв'язано комплекс актуальних питань, що стосуються філософії мови, теорії когнітивістики, семасеології. Впадає у вічі чіткість і логічність формулювання думок, точність оцінних суджень, глибина авторського проникнення у таїни народнопоетичного слова. Багатий фактаж дослідження подано системно й просто, що робить його доступним для широкого кола читачів. Педагогічна цінність праці полягає, на нашу думку, в тому, що написано її з сучасних позицій осягнення загальних закономірностей інтелектуальної діяльності людини, з виразною проекцією на проблеми становлення національної мовної особистості, без побоювання заперечити ті погляди, які автор вважає сумнівними чи помилковими.

Сподіваємося, видання стане авторитетним poradником для наукових працівників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрантів, студентів, адже воно орієнтує на інтеграційне сприйняття різних типів інформативності, закодovаних мовою фольклорного конструкту, і спонукає до творчих пошуків у неосяжній царині української лінгвокультурології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лавриненко С. Т. Мовні знаки концептуалізації правової культури у фольклорному тексті (лінгвокультурологічний аналіз різних жанрів українського фольклору) / С. Т. Лавриненко; за ред. А. К. Мойсієнка. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. – 468 с.

Стаття надійшла до редакції 18.08.14

Т. Беценко, доктор филологических наук, профессор

Учебно-научный институт филологии Сумского государственного педагогического университета имени А.С. Макаренко, Сумы

ЯЗЫКОВОЙ МИР ПРАВОВЫХ КОДОВ УКРАИНСКОГО ФОЛЬКЛОРА

В статье рассматривается монография Лавриненко С.Т. Языковые знаки концептуализации правовой культуры в фольклорном тексте (лингвокультурологический анализ разных жанров украинского фольклора) / С.Т. Лавриненко; под ред. А.К. Мойсиенко. – К.: Издательский дом Дмитрия Бураго, 2014. – 468 с. Делается вывод о том, что рецензируемый труд является целостным самостоятельным научным исследованием лингвокультурных знаков этноправовых знаний, закодированных украинским народным эпосом и лирикой.

Ключевые слова: концептуализация, категоризация, культуроправовая информативность, украинский фольклор.

T. Betsenko, Doctor of philological sciences, professor
Educational and scientific institute of philology,
Sumy state A.S. Makarenko pedagogical university, Sumy

LINGUISTIC WORLD OF UKRAINIAN FOLKLORE LEGAL CODES

The article presents the analysis of S.T. Lavrinenko's monograph "Lingual signs of legal culture conceptualization in a folklore text (linguo-culturelogical analysis of different genres in the Ukrainian folklore)" / S.T.Lavrinenko; edited by A.K. Mojsiënko. K.: Dmytro Burago Publishing House, 2014. – 468 p. It has been proved that the reviewed work presents unique independent scientific investigation of lingual signs related to ethnic legal experience, coded in Ukrainian folk epic songs and lyrics.

Key words: *conceptualization, categorization, cultural and legal informativity, Ukrainian folklore.*

УДК 81'373:811.111-26

С. Борщевський, канд. філол. наук, доц.
НПУ імені М. П. Драгоманова, Київ
Г. Олександрова, канд. філол. наук, доц.
НПУ імені М. П. Драгоманова, Київ

СЕМАНТИЧНА ДЕВІАЦІЯ ІСТОРИЧНИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (на матеріалі романів В. Скотта)

Статтю присвячено дослідженню деструкції первинного смислу історичних номінацій, а саме семантичної девіації як базового конституюнта метафоричного та метонімічного перенесення. Уперше з позицій діалектичного підходу до вивчення мовних явищ семантичну девіацію розглянуто як особливу категорію когнітивної семантики, що виконує конструктивну роль у процесі деструкції первинного смислу лексеми, програмує її конотативну множинність, беручи активну участь в утворенні індивідуально авторських концептів, розширюючи при цьому емоційно-експресивне поле історичного дискурсу.

Ключові слова: *семантична девіація, історична номінація, діалектичний підхід, когнітивна семантика.*

Постановка проблеми в загальному вигляді, її актуальність та зв'язок із науковими завданнями. Характерною особливістю гуманітарних студій кінця ХХ – початку ХХІ століття, що виконані на стику системно-структурної та когнітивно-дискурсивної парадигм, є вихід на передній план принципу антропоцентризму, який зумовив загальне спрямування лінгвістичних розвідок на дослідження функціонування мови як сфери

© С. Борщевський, Г. Олександрова, 2014